

PSYCHOLOGIE U NÁS A V ZAHRANIČÍ

K ŽIVOTNÍMU JUBILEU JOSEFA KHOLA

Přední představitel naší psychologie doc. PhDr. Josef Khol, DrSc., se dožívá významného životního jubilea.

Narodil se 27. 11. 1928 v Praze. Po studiu práv pracoval až do roku 1964 v různých vedoucích hospodářských funkcích ve strojírenských podnicích. V té době také dálkově a externě absolvoval jednooborové studium psychologie na filozofické fakultě UK v Praze. Později zde též získal doktorát filozofie a titul kandidáta psychologických věd. V roce 1977 se na UK habilitoval v oboru psychologie a v roce 1981 obhájil doktorskou disertační práci.

V letech 1966—1983 pracoval J. Khol v Institutu řízení při ÚPV ČSSR jako samostatný výzkumný pracovník a jako vedoucí výzkumného odboru. Svými pracemi u nás založil disciplínu teorie řídicí činnosti a psychologie řízení. Narostl počet jeho publikací nejen z psychologie, ale i z teorie řízení a organizace a z ekonomie.

Od roku 1972 externě učil na FF UK obecnou psychologii a psychologii řízení. V letech 1975—1980 byl externím vedoucím katedry psychologie práce a řízení na FF UK v Praze. Zde působil objektivně na řadu budoucích psychologů. Z této doby pocházejí významné práce jubilentovy, které razily cestu novému chápání problémů. Jmenujme u nás první a dosud jedinou učebnici kádrové práce, učebnici Psychologie řízení, práce o aplikované etiologii s renesancí principu kauzality a řadu dalších monografií a studií. Tyto práce nezřídka charakterizoval — díky autorovu netradičnímu pohledu — polemický ohlas. Nikdy je však nečekal osud, který je pro každého autora tím nejohrovenějším: lhostejnost a mlčení.

V roce 1983 se stal J. Khol vědeckým pracovníkem a zástupcem ředitele Psychologického ústavu ČSAV. Zde rozvíjí práce o teorii interpretace, které pomáhají konstituovat nové hledisko konceptualizace problematiky myšlení i nový směr obecně psychologického bádání. Zatímni účet jeho prací v oboru psychologie dosáhl přibližně čísla 600.

Mezi svými spolupracovníky je J. Khol znám neustálým stimulováním a podporováním nového. Mladí psychologové v něm nacházejí člověka, který je vždy připraven k diskusi a k pomoci s řešením problému. Ti, kdo s ním pracují, vědí, že umí být současně nepříjemně kritický tam, kde cítí myšlenkovou stagnaci nebo nízkou pracovní výkonnost. Není snad třeba připomínat, že sám je stejně náročný na sebe.

V šedesáti letech se osobnost Josefa Khola ocitá v zenitu své vědecké kariéry. Tento nositel vyznamenání Za vynikající práci koordinuje v současné době jeden z hlavních úkolů SPZV v psychologických vědách. Již třetí funkční období zasedá v předsednictvu Vědeckého kolegia psychologie a pedagogiky a vede jeho psychologickou komisi. Je expertem žádaným stále častěji decizní a ideologickou sférou ke spolupráci v otázkách, jež analyzoval ve výše zmíněných pracích. Jako na iniciátora mezioborového přístupu v tématu interpretace se na něj v současnosti obrací partneři z dalších společenských věd, kteří oceňují nejen jeho specializaci psychologa, ale i jeho kulturní rozhled znalce historie (zejména historie Prahy a osvícenského a obrozeneckého hnutí) a znalce umění (mimořádně malíře, zejména portrétistu, který uspořádal několik samostatných výstav, aktivního hudebníka a sběratele uměleckých předmětů).

Hovořit o současném zenitu kurikula Josefa Khola by mohlo vyvolávat jakousi nostalgii pro budoucnost. Neoprávněně: jubilentovy tvůrčí plány ve všech oblastech, o něž se zajímá, jsou grandiózní. Pedagogické poučení, které J. Khol poskytuje svému okolí, je zobecnitelné. Spočívá například v otevřenosti myšlenkového světa představitelů naší psychologie — ovšem otevřenosti, která je spojena s citlivostí pro praktickou sociální existenci teoretických idejí a která tak oslavenci dovoluje velice úspěšně řešit problém aplikace a implementace.

Přejeme Josefu Kholovi příznivé podmínky pro další tvůrčí práci ve všech oblastech, v nichž působí. Redakční rada

PhDr. JAN SRNEC, CSc., ŠEDESÁTILETÝ

V tomto roce se dožívá významného životního jubilea přední český psycholog Jan Srnc, jeden ze zakladatelů československé klinické psychologie.

Narodil se 26. dubna 1928 nedaleko historického Levého Hradce, v Žalově, malé obci s čilým kulturním životem. Maturoval na reálném gymnáziu v Praze 8. Od

druhého ročníku studia psychologie na FF UK byl zaměstnán jako laborant na Psychiatrické klinice v Praze. Jeho učiteli tam byli zejména prof. V. Vondráček a dr. K. Freund. Po promoci (1952) působil tamtéž jako klinický psycholog, tedy ve funkčním zařazení, které se v té době v československém zdravotnictví teprve ustavovalo.

Od počátku své profesionální činnosti přispíval k řešení koncepčních a organizačních otázek nového aplikačního oboru. V době své aspirantury na FF UK (1953—56) spolupracoval na vytvoření koncepce specializační přípravy studentů psychologie pro práci ve zdravotnictví a od té doby se také podílel na její realizaci.

V dalších letech krystalizovalo jeho celoživotní zaměření na teoretické, organizační a výchovně vzdělávací otázky klinické psychologie. Zkušenosti z klinické praxe získal jako odborný asistent na fakultě všeobecného lékařství UK (1956—61). K hlubšímu náhledu do teoretické problematiky klinické psychologie mu napomohla práce ve Výzkumném ústavu psychiatrickém (1961—65). Možnost přímé účasti na řešení organizačních otázek klinické psychologie mu poskytla funkce v Čs. lékařské společnosti J. Ev. Purkyně. Za mnohaletou funkcionářskou činnost v této společnosti obdržel v roce 1978 medaili J. Ev. Purkyně.

Obor klinické psychologie zastupoval jako člen komise pro psychologii při vědeckém kolegiu pedagogiky a psychologie ČSAV (1963—70) a v dalších funkcích, např. v redakci Československé psychologie (1967—71) a v redakci Československé psychiatrie (od roku 1964 dosud). Od šedesátých let spolupracuje s kabinetem psychologie v Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů, kde mu bylo v roce 1974 uděleno čestné uznání „Za dlouholetou a úspěšnou spolupráci“.

Vždy patřil mezi hlavní organizátory, koordinátory a mluvčí odborných akcí s klinicko-psychologickým zaměřením. V posledních letech se podílel na pořádání klinicko-psychologických dnů, kde usiluje o spojení psychologie nejenom s dalšími obory medicínskými a společenskovědními, ale také se světem uměleckým. Je také koordinátorem pracovních dnů psychologů a lékařů Středočeského kraje, věnovaných etickým problémům klinické práce.

Na katedře psychologie FF UK působí interně od roku 1965. Ale již od roku 1953 se účastnil výuky studentů psychologie jako externí učitel a vedl s prof. J. Stavělem, k němuž měl duchovně blízko, kroužek klinické psychologie. V letech 1956—61, kdy byl odborným asistentem na fakultě všeobecného lékařství UK, se též podílel na odborné přípravě studentů medicíny. Ve své učitelské činnosti osvědčil své pedagogické schopnosti.

V oblasti klinické psychologie a psychodiagnostiky patří mezi přední odborníky. Intenzivně se věnuje výzkumné práci ve svém oboru. Od roku 1967 do roku 1975 byl členem řídicí skupiny pro úkoly státního plánu, zřízeného ministerstvem školství ČSR, a řešitelem těchto úkolů. V době svého působení ve Výzkumném ústavu psychiatrickém (1961—1965) byl členem vědecké rady ústavu a vedoucím jeho metodologického oddělení. Na katedře se v současné době podílí na plnění úkolu SPZV Faktory zátěže u vysokoškoláků a možnosti prevence selhání.

V odborném tisku uveřejnil několik desítek prací z oblasti psychologické metodologie, psychodiagnostiky a gerontopsychologie. Je spoluautorem učebnice lékařské psychologie a několika kolektivních monografií a učebních textů. Zabývá se též s vynikajícími výsledky řešením hygienických problémů vysokoškolského studia. Od roku 1973 do roku 1983 vedl v Praze 6 poradnu pro vysokoškolské studenty.

V osvětové práci se zaměřuje na výchovu mládeže, na psychologickou problematiku přípravy k povolání a na psychohygienu stárnutí a stáří. Od ONV v Praze 6 a od ČUV Socialistické akademie obdržel čestná uznání za dlouholetou obětavou kulturně výchovnou práci.

J. Srnec je životním optimistou. Říká, že jsme obklopeni krásnými věcmi, jen je třeba je jasně vidět. Jako odborník dává příklad svou myšlenkovou původností a kritičností, odbornou poctivostí, pedagogickým elánem a zaujetím pro psychologické vzdělávání vysokoškolských studentů. Má velkou zásluhu o vytvoření československé tradice klinické psychologie, opírající se o solidní vědeckou metodologii. Prosazuje psychologii, zejména klinickou, kdekoli se objeví reálné podmínky pro její praktické využití.

J. Hoskovec